

Gamçyly gyz

Category: Kitapcy, Medisina, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

Gamçyly gyz GAMÇYLY GYZ

«Sowuk uruş» döwründe türk habar beriş serişdeleriniň žurnalistligiň hakyky prinsiplerinden daşlaşyp, birtaraplaýyn «habarlary» bermek bilen meşgullanandygy indi gizlin zat däl. Gorky we endişe döredip, halky antikommunist edip ýetişdirmegi maksat edinen bu habarçylyk düşünjesiniň ulanan motiwleriniň biri-de, owadan we blondinka (saryýagyz) **«gamçyly gyzdy»**.

Iňňän howply gyzył kommunistka bolan «gamçyly gyz» Türkiýä nähili aralaşdy? Kimleri toruna salyp, duzagyna düşürdi?

«Hergün» gazetiniň 1951-nji ýylyň 20-nji awgustyndaky sanynda çykan habardan:

“Türkiýä syzan gyzył jansyzlar: bularyň arasynda Bolgariýanyň Dahiliýe nazarynyň (Içerki medisina ministri) kätibi bolup işleýän «Gamçyly gyzam» bar. Bolgariýadan deport edilen türkler bilen bile ýurdumyza sokulan gyzył jansyzlar hakyndaky

anyklaýyş-derňew işleri dowam edýär. Türkiýä giren we hususanam Stambul uniwersitetine okamaga gelen gyzył jansyzlar aýratyn öwrenilýär. Mundan üç aý öň medisina fakultetiniň 4-nji kursuna kabul edilen we Bolgariýadaky türk gyzlarynyň arasynda «Gamçyly gyz» ady bilen tanalýan Bolgariýanyň Dahiliýe nazyrynyň gyzy ýörite anyklanan gyzył jansyzlaryň sanawynda bar.

Asly türkdügiene garamazdan sistematiki taðdan bolgar kommunistik propogandasy bilen ýetişdirilen emigrant «Gamçyly gyz» hususanam Sofiýada ýaşaýan we wagtal-wagtal Bolgariýanyň Içeri işler uprawleniýesine soraga çagyrylýan türk aýal-gyzlaryny gamçylap ýençýändigini üçin bu ady alypdyr. Gamçyly gyz Bolgariýanyň Dahiliýe nazyrynyň buýrugy bilen Türkiýä syzdyrylypdyr, ol özi ýaly emigrant donuna bürenen beýleki jansyzlara şef bellenipdir.

Bu ýagdaýda Türkiýedäki ýaşlardan guramaçylykly gyzył (kommunist) topar gurmak tabşyrylan «Gamçyly gyzyň» we onuň ýoldaşlarynyň yzyna ymykly düşüldi.”

• DURUŞMALAR GIZLIN GEÇIRILJEKMIŞ

1951-nji ýylyň 22-nji awgustynda «Zaman» gazetini «Gamçyly gyz» habaryna dowam etdi. Birem şuny ýazdy:

“Ankaradaky sowet ilçihanasynyň howlusynda Diýarbakir harby howa menziliň kartasy we krokileri tapyldy.”

Derňew işleriniň netijesinde medisina fakultetinde okaýan gyzlaryň biri ele salnanmyş. Bu gyz kimdi?

“Jansyz – saryýagyz, diýseň owadan we türk milletiniň ähli aýratynlyklaryny özünde jemläň gyzył jansyz hökmünde tanalýar. Bolgariýadaky ady «Gamçyly gyz» bolan bu jansyz ol ýerdäki türklere garşy zalymlygy bilen tanalypdyr we hossarsyz galan nijeme türk gyzlaryny ýalňyşsyz we gowulyggyna garaman gamçylapdyr. Her dürli jansyzlyk pyrryldaklaryny, goýberiljek ýurdunyň urp-adatlaryny öwrenen we şol ýurtlaryň dilini öz ene dili ýaly suwara bilen, jemgyýetçilik ýerinde özüni diýseň

medeniýetli we sypaýy alyp baryan, şeýle-de atyş tälimini alan, uçar, awtoulag, gämi sürüp bilýän jansyzlaryň biri bolan talyp gyz Içeri işler uprawleniýesine tabşyryldy. Duruşmanyň wagty gizlin saklanýar.”

Muňa meňzeş habar «Son Posta» gazetinde-de çykdy. Şol gün «Vakit» gazetini bu habara goşmaça täze maglumatlary berdi:

«Gamçyly gyzyň» dürli şahslaryň adyna alynan şahsy resminamalarynyň we sapaňasynyň bardygyny, aýratynam Bolgariýanyň Kommunistik guramasyna agzadygy aýdylýar.»

1951-nji ýylyň 27-nji awgustynda «Akşam» gazetini «Gamçyly gyzyň» adynyň “Ilhandygyny” ýazdy. 1951-nji ýylyň awgust aýynda «Gamçyly gyz» gazetleriniň birinji sahypasyndan düşmedi. Size ýalan, maňa çyn: toslanmadyk hekaýat, ýazylmadyk senariýa galmady...

A soň?..

• **MAKSAT: JEMGYÝETE TÄSIR ETMEK**

Sentyabr aýynda çykan gazetlerde «gamçyly gyzly» habar tapba kesildi. Eýse, bu saryýagyz we owadan kimkä? Sowallaryňyzy

isleýşiňizçe köpeldip bilersiňiz, emma birine-de jogap tapmarsyňyz.

Çünki dereginde bular ýaly gyz ýokdy!

Polisiýa habar beriş serişdelerine «maglumat» beripdir, žurnalistlerem ýazypdyr.

Maksat bellidi: propoganda maksatly «habarlary» taýýarlamak.

Tilsimem hemişekisi ýalydy: ýaş, owadan we akyllý kommunist gyzlar jansyz edilip aramyza sokulýarmyş we ýaşlary toruna salýarmyş.

Bularyň hemmesi “erkin söýgi” gatnaşyklaryna taýýardy. Bularda utanç-haýa, ar-namys diýlen zatdan nam-nyşan ýokdy. Ellerine birem «ar gamçysyny» berýärlermiş, goý, bularyň niçiksi sadistdigi bilinsin diýip. Maksat dini ynançly türk jemgyýetine täsir edip, adamlarda kommunizme bolan ýigrenji döretmekdi.

Ýadyňyza düşýärmí?

1980-nji ýylyň 12-nji sentýabryndaky döwlet agdarlyşygyndan soň habar beriş serişdelerinde şular ýaly ýaş gyzyň obrazy bardy: “Akrep Nalan”!

Her eline bir «MP-5» ýaragyny alan gyz näçe kişini atyp öldürenmiş!

Turgutluly “Akrep Nalan” («Akrap Nalan») gysga wagtyň içinde türmeden çykypdy, emma bu barada ýeke habar berilmedi.

Maksat, ýene şol öňki – jemgyýete täsir etmek.

«Gamçyly gyzdan» başga-da, propoganda maksatly berilen habarlary sanasaň sanap oturmaly...

• «STALINIŇ DOŇDURMASY»

«Sowuk uruş» döwründe antikommunist ýigrenjiň nyşanasyna mündürilenleriň biri-de Staliniň motiwidi. Gyzy Goşunyň gitlerçi faşizmi ýeňmegi бүтін дүнýäde Stalin simpatiyasyny döretdi. Munuň ýok edilmegi gerekdi. Habar beriş serişdelerini herekete girizdiler.

«Hergün» gazetiniň 1949-njy ýylyň 15-nji dekabryndaky sanynda çykan habar:

“Rus KGB-si ýok edilmäge degişli şahslar üçin ýörite

çakylyklary taýýarlaýar, olary konsertlere we medeni çärelere, ylmy konferensiýalara çagyryýar, ýörite ýyladylan zallarda derlän myhmanlara doňdurma paýlanýar. Bu doňdurmany iýen görgüliler öýlerine dolanandan soň az wagtyň içinde ölýär. Bu öldüriji doňdurma «Staliniň doňdurmasy» diýilýär.”

Günbatar her halkyň ynanaýjak habarlaryny toslady? Mysallara ýüzleneliň:

“Liseýiň iň soňky synpynda okaýan Osman Doganyň we başinji synpyň talyby Ahmet Sandykçynynň Kaýseride heniz anykklanmadyk salgyda Staliniň hormatyna tost aýdandygy anyklandy.”(20.05.1949 ý. «Tan» gazetini.)

Ýaşlar derhal tussag astyna alyndy!

«Dünya» gazetiniň 1952-nji ýylyň 8-nji iýulyndaky habarynda *“Dünýäde Stalinden başga hudaý ýokdur diýip, gygyran bir sapygyň ele salnandygy»* aýdylýar.

Şol ýyllarda Staliniň ýüz keşbine meňzeş biri bolmagam jogapkärçilige çekmek üçin ýeterlik sebäp bolup bilýär.

“Izmirde täze kommunist guramasy orta çykarylady. Staliniň modasyna meňzedip murt goýberen bu guramanyň agzalarynyň başga-da şahamçalarynyň bardygy güman edilýär.” (10.01.1952 ý, «Akın» gazetini.)

Aklyndan azaşyp aýalyny we çagalaryny pyçaklajak bolan iskenderunly Abbas Öner *«polisiýa tarapyndan öldürilip zyýansyzlandyryldy»*. Abbas Öner Stalini gowy görýärmiş we Staliniň nähoşlap agyr ýatandygyny eşidip, aklyndan azaşanmyş. (07.03.1953 ý, «Vatan» gazetini.)

Polisiýa neýlesin? Adam bir kommunist bolansoň, etmejek zady ýokmuş!

«Vatan» gazetiniň beren başga bir habarynda Staliniň ölümüne ýas tutup, gara eşik geýen Erdogan Kysa atly raýat jogapkärçilige çekilenmiş. (10.03.1953 ý.)

Indi näme diýilýär, «Demokrat partiýa arkaly demokratiýa geçdik!..» (Ynha, şol partiýanyň höküm süren ýyllarynyň ýalan-ýaşryk toslamalary!)

• NYŞANADA – OBA HOJALYK INSTITUTLARY

Türkiýäniň Oba hojalyk institutlaryna we öňki Bilim ministri Hasan Aly Ýüjele gönükdirilen hüjümiň maksady ýene şol bir zatdy:

«Dünya» gazetiniň habary:

“Edremitde Stalini gowy görýän 38 ýaşly kommunist Haşym Elmajy gyzyl diktatoryň ölendigini eşidip, göni oba hojalyk insitutyň binasyna giripdir we ýygnak geçirip duran mugallymlara ýüzlenip: «Men Hasan Aly Ýüjeliň şägirdi. Stalin öldi. Ýüregime hanjar saplandy» diýip, harby gullukçy kimin sag elini çekgesine ýetiripdir.” (12.03.1953 ý.)

Soňunyň nähili gutarandygyny çaklamaga hajat barmy?

«Vatan» gazetini bolsa oba hojalyk institutlary barada beren habarynda: *“Hasanoglan oba hojalyk institutynyň aýdym-saz otagyna ýokardan seredeniňde «orak» şeklindedigi bildirýär”* diýilýär. (12.04.1952 ý).

Bular ýaly ýalan habarlar sebäpli oba hojalyk institutlary ýapyldy. Hasan Aly Ýüjel ýaly respublikamyzyň saýlama döwlet işgärleri abraýdan düşürilmäge synanşyldy.

Eýsem, häzir bular ýaly propoganda maksatly habarlar taýýarlanmaýarmy?!..

• Her gazetde birküç sany jansyz barmyş

Köpçülige hemişe şol bir propoganda geçirildi. Kommunizm juda hilegärmiş, gaty ünsli bolmalymyş:

1951-nji ýylyň 16-njy noýabrynda TBMM-niň nobatdaky mejlisinde Adalat ministri Rükneddin Nasuhioğly halk deputatlaryny habarly etmek we baş gurultaýda çykyş etmek üçin sudýa Şewki Mutlugili münbere çykardy:

“Gynansak-da, gündelik gazetleriň hersinde birküç sany jansyz bar. Bu jansyzlar mümkinçilik tapan wagty «Cumhuriyet» gazetiniň geçen Respublika baýramyndaky çykan sanynda görlüşi ýaly, iň arzyly simwollarymyzy ýaňsylamakdan çekinenoklar. 1950-nji ýylyň Respublika baýramynda çap bolan «Cumhuriyet»

gazetiniň birinji sahypasynda Atatürküň suratynyň dik maňlaýynda Staliniň suraty ýerleşdirilipdir. Bu barypýatan propogandadyr.”

«Milliyet» gazetiniň berýän habaryna görä, «liseýlerde okadylýan astronomiýa okuw kitabyndaky meteorot daşlarynyň suratynyň ortasynda Staliniň we Leniniň suratynyň bardygy anyklanypdyr». (09.03.1955 ý.)

Soň-soňlar meteorit daşynyň üstündäki suratlaryň iki sany çagadygy mälim bolanam bolsa, neşirýatçy Şerafetdin Çintanyň başyna inmedik bela galmady.

Şilede oba mugallymy Suha Sungur Tanly gyzyň reňkli topragyň iň gowy we iň hasylly toprak bolýandygyny okuwçylaryna birnäçe gezek aýdanmyş we gyzyň palçykdan Atatürküň býustyny ýasanmyş.

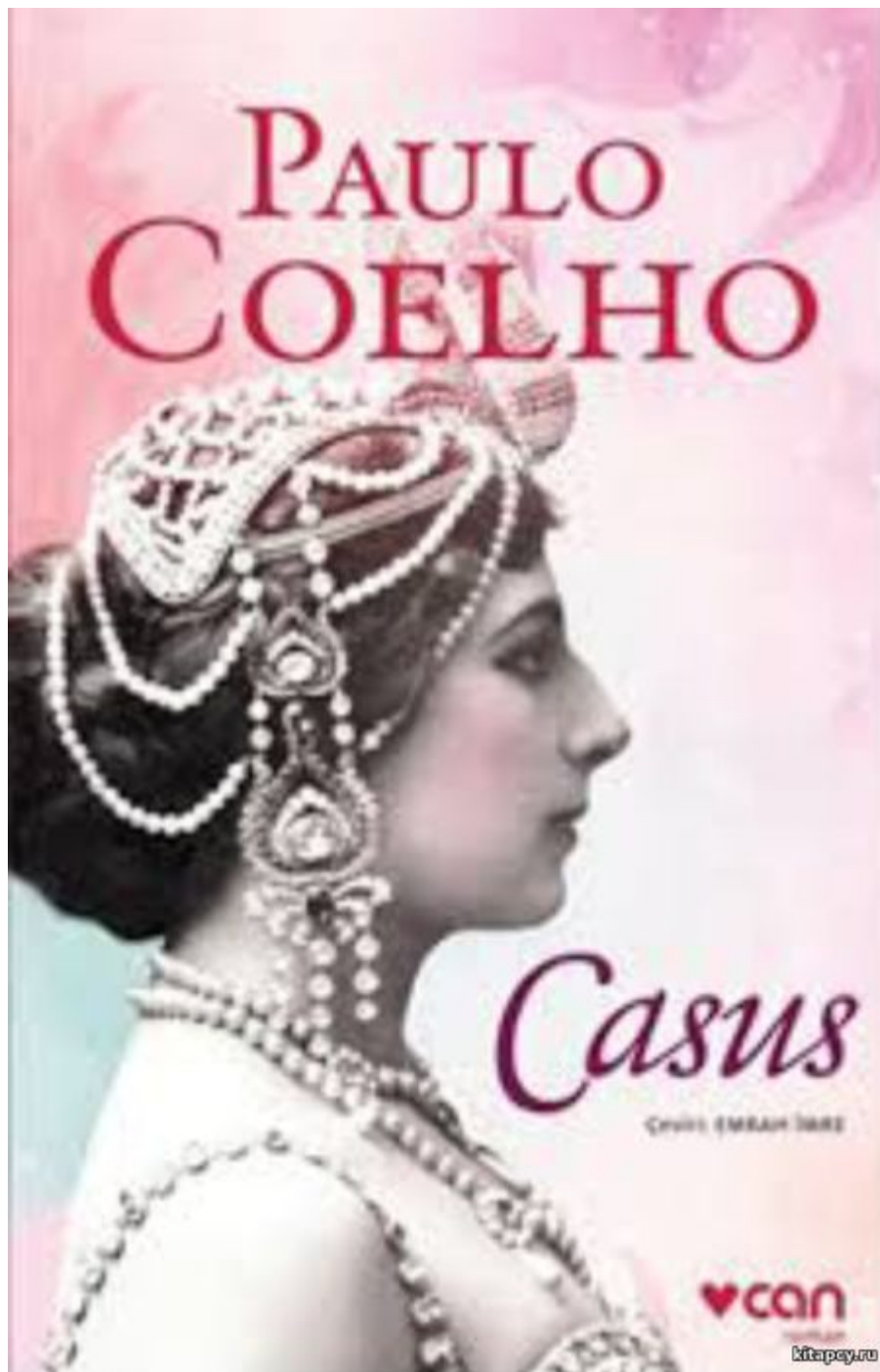
“Sypara sypalgasy galmadyk Sungur býusty gyzyň toprakdan ýasamak bilen hiç hili maksadynyň ýokdugyny, muňa ýaramly başga toprak tapmandygy üçin gyzyň gumy saýlap alandygyny aýdypdyr.” (08.06.1952 ý, «Dünya» gazetini.)

Jemgyýetde, gorky-howsala döretmek üçin hemme ýerden kommunizmiň simwollary gözlandy. Kärdeşim Derýa Çaglaryň **«Jemgyýetçilik pikiriniň döredilmegine bir mysal. 1945-1955-nji ýyllaryň gazetlerindäki antikommunizm» («Hyýaly kommunizm»)** işinde muňa meňzeş oýunlaryň birnäçesi sanalýar.

“Saim Kart atly bir sapyk «Sultanahmet» seýilgähinde otyrka elindäki çybyk bilen ýere orak-çekijiň suratyny çyzanda ele salyndy.” (17.11.1952 ý, «Akın» gazetini.)

“Ankaranyň piwo zawodynda öndürilen 150 boçkanyň üstünde Monopoliýa edarasynyň rumuzynyň (nik) şekliniň ezberlik bilen orak-çekijiň şekline öwürülendiginiň üsti açyldy.” (16.11.1952 ý, «Ulus» gazetini.)

Eýsem, biziň günlerimizde her daşyň aşagyndan şular ýaly «howply guramanyň agzasy» gözlenmeýärmikä näme?!

- **Gyzyl lentalý propoganda**

1952-nji ýylyň 3-nji sentýabry.

«Vakit» gazetiniň habarçysy Haşim Nahit Erbil Izmirde şulary habar berdi:

“Izmir sergisi senagat we oba hojalyk harytlarymyzy ildeşlerimize görkezmek üçin gurnaldy. Çehoslowakiýanyň kommunistik propogandasyny edýändigini üçin serginiň garbanyşhanasy ýapylady. Garbanyşhananyň ýapylmagyna üç zat sebäp boldy:

1. Çehoslowakiýada ýer – ýeri işläp bejerýäniňkidir (daýhanyňkydyr)!

2. Çagalaryň bagtly durmuşda azat we erkin ýaşamagy üçin parahatçylyk gerekdir. Döwlet býžetimiz – parahatçylyk býžetidir

3. Işçileriň bol-elin durmuşda ýaşayandygyny görkezýän suratlar: ullakan suratlarda işçileriň tans edişi, iýip-içişleri we wagtlaryny hoş geçirişleri suratlandyrylýar. Aşagyndaky statistiki görkezihiler şol ýerlerde hiç hili işsiz galmandygyny aňladýar.

Dört ministrimiz bu garbanyşhanany açýar we «Şowly bolsun» diýýär. Bu dört ministriň başynda Söwda we ykdysadyýet ministri professor Muhsin Ete dagylaram bar.

Diýmek sergini gurnanlaryň hemmesi we açylyş dabarasynda gyzyl lentany kesen professoram bulary görmänmiş! Çünki «Kommunizme garşy göreşiň ýankitapçasy» atly eseri-de gözden geçirmändir, gözden geçiren bolsa, derhal bu zatlary garbanyşhanadan ýitirim ederdi.

Şindi bu zatlaryň manysyny teswirläliň:

Bu söz birinji bakyşda obalylarymyzy topalaňa we öwrülşige çagyrmagy aňladýar. Çünki öwrülşik (rewolýusiýa) bolmazdan ýerleri almak mümkin däl.

Karl Marks aýtmyşlaýyn, ýersizleriň ýerli bolmagy üçin ýer zabt edip almagyna hajat ýok. Çünki hökümetimiz ýersizlere birnäçe ýyl bári ýer paýlap gelýär. Bu bir parahatçylygy perde tutunýan bolşewikleriň kommunistlerdir kommunizmiň garşydaşlaryna ýuwurtdyrjak bolýan tirýeginden başga zat däl. Dünýä halklaryny bu «tirýek» bilen aldajak bolýarlar.

Ne Russiýada, ne onuň düzümine girýän ýurtlarda işçileriň azatlygy diýlen zat ýok, işçiler öz ukybyna görä oňarýan işlerinde däl-de, bolşewikleriň aýdan işlerinde işledilýär, dyňkyny çykaran işçi ýa oka tutulýar, ýa-da zähmet-düzediş koloniýalaryna ugradylýar.”

«Vakit» gazetiniň žurnalisti Haşim Nahit Erbil komminizmiň ganym duşmanydy.

Ol döwlete kommunizme garşy hüşgär bolmagy zol-zol ýatlatdy

durdy. Kommunizme garşy göreşmek üçin her tüýsli ýola ýüz urmagy dogry saýdy: «Syýasatçylar gatlagy gyzyly howpy hemişe duýup durmaýar».

Azat-edijilik urşunda türk-sowet gatnaşyklarynyň miwesi bolan iňlisleriň Kawkazdan çykmagyna sebäp bolandygy üçin we Sewr şertnamasyny kabul etmän, watançylyk urşuny ygylan edendigi üçin Mustapa Kemala diýmedigi galmady!..

«Gyzyly lenta» howply bolýar-da, «gyzyly boýag» bolup bilmezmi?: «Yeni Gazete» gazetiniň žurnalisti Sabih Alaçam Üsküdaryň kaýmakamy (arçyny) Kemal Koraý bilen Şemsipaşa kenarynda aýlanyp ýörkä bir zat ünsüni çekdi:

“Häzir aýny wagty şäheriň ähli köçelerindäki jemgyýetçilik we beýleki binalary sary ýa-da açyk ýaşyl reňke boýalýarka, şu reňki bilen ähli stambullylary ynjalykdan gaçyran «Tekel» ammarynyň reňki üýtgedilmelidir. Munuň gyzyly reňki aýrylsyn.”
(13.05.1952 ý.)

Behije Boranyň DTFC-de “ekzamen kagyzlaryny gyzyly galam bilen okap, bellik etmegi” onuň uniwersitetden kowulmagyna ýeterlik sebäp saýylypdy!

Häzir biziň günlerimizde-de şular ýaly absurd netijeler çykarylmaýarmy näme?!.

«Yeni İstanbul» gazetini döwletiň gözünden «gyzylyň» sypmaýandygyny çap eden habary bilen görkezdi:

“Tomus aýlarynda Stambulda we Ankarada 75 teňňeden uly ölçegli gyzyly ýaglyklar satylypdyr we beýlekilere garanda has arzan bolandygy üçin alyjysy köp bolupdyr. Bu ýaglyklaryň ýüzüne seredeniňde, ilkişada hiç zat görünmeýär, emma ýuwulandan soň her ýaglykda yüze golaýy orakdyr çekijiň suduryny saýgaryp bolýar.” (11.11.1952 ý.)

Şular ýaly toslama habarlar häzir azmy näme?

- **Ganatly jansyzlar ele salyndy**

Bu habary 1953-nji ýylyň 4-nji fewralynda «Çiftçi» gazetini berdi:

«Iskenderunyň içeri işler bölümi ýüze çykan iňňän syrly we ezberlik bilen gurnalan jansyzlyk operasiýasynyň derňewine başlady.

Hadysanyň gysgaça beýany şudur: Düýn Muratpaşa obasynda birküç awçy bir hüwi ele salypdyrlar we hüwiniň aýaklarynda kiçijik kagyz böleginiň oralyp daňylandygyny görüpdirliler. Kagyz bölekleriniň biriniň ýüzüne «Finlandiýa», «Helsinki» we «Mous 2001» ýazgylary bar eken.

Kagyz bölekleri içeri işler bölümi tarapyndan barlanansa, muňa meňzeş ýene bir waka gaýtalanypdyr. Osman atly bir sertaraş awa çykan wagty ördek awlapdyr we awlan ördeginiň aýagynda «Moskwa 22056» ýazgylý kagyz bölegini görüp, muny içeri işler bölümüne habar beripdir.» (02.1951 ý.)

«Vatan» gazetinde muňa meňzeş habary çap etdi:

“Çeşmelide awçylar häzire çenli duş gelmedik guşuna sataşypdyrlar we dessine tüpeňläpdirliler. Çalarak ýaralanan

guşuň bilinde «Moskwa 1287» ýazgyly etiketkanyň bardygyny görüpdirler. Bu barada dessine degişli žandarma gullugyna habar berildi.” (01.08.1948 ý.)

Ynandyryjylygy artdyrmak üçin daşary ýurtlardanam käbir habarlary aralaşdyryp berdiler.

«Vatan» gazetiniň berýän habarynda şeýle maglumat ýer aldy:

«Fransiýanyň Kommunistik partiýasynyň ýolbaşçylaryndan Žak Dýuklonyň awtoulagynda iki kepderi tapyldy. Fransuz gulluklary bu iki öli kepderä sud-medisina eksertizasyny belledi. Bular hakykatdanam kepderimi ýa-da habarçy kepderimi, belli karara gelerler.» (02.06.1952 ý.)

Şol döwür Konýa, Inegöl, Samsun ýaly Anadolynyň birnäçe künjeginde “ganatly jansyzlar” ele salyndy.

Günümüzde “ganatly jansyzlaryň” ýerini kiberterrorizm almadymy näme?!

Soner ÝALÇYN.

«HÜRRİYET» gazeti, 20.03.2011 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMİLİYEW. Publisistika